

Grondwetspel

Hieronder staan alleen de artikelen die in de huidige Grondwet staan, of die, als er een * bij staat, ooit zo in de grondwet hebben gestaan maar inmiddels zijn geschrapt of aangepast.

Het staatshoofd heeft altijd gelijk.*

Dit is een vrije interpretatie van het feit dat de koning in 1815 nog heel veel macht had ten opzichte van het parlement; hij kon het parlement omzeilen als hij dat wilde.

De koning moet zich houden aan de wet.

Je kunt erover discussiëren of dit vroeger ook gold. Het gaat er hier in elk geval om dat de koning als staatshoofd niet zomaar de wet kan overtreden. Hij staat niet boven de wet. Bij dit artikel kunt u de leerlingen vragen wat zij denken dat dit artikel inhoudt.

Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig

Vrije interpretatie van Artikel 1: Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Je mag zeggen wat je vindt.

Dit staat niet letterlijk in de Nederlandse Grondwet. Het is wel al sinds 1815 verankerd in het artikel over vrijheid van drukpers.

Alleen de staat mag geweld gebruiken

In Nederland heeft de overheid het alleenrecht om geweld te gebruiken: het geweldsmonopolie. Het staat niet in de Grondwet omdat het niet zozeer een grondrecht van burgers of overheid is, maar eerder een principiële keuze. Vraag de leerlingen hoe zij dit artikel opvatten, of laat hen discussiëren over hoever de staat mag gaan bij gebruik van geweld.

Alle mannen moeten op hun 18e in militaire dienst.*

In 1995 werd de dienstplicht grondwettelijk opgeschort. Bij de herziening van 1922 werd het al mogelijk om te weigeren op basis van gewetensbezwaren. U kunt hier discussiëren over het feit dat alleen mannen in dienst moesten.

De Grondwet mag alleen veranderd worden als twee parlementen het daarmee eens zijn.

De procedure voor herziening van de Grondwet is vastgelegd in de grondwet zelf. Als dat niet zo zou zijn, zou de Grondwet wel heel gemakkelijk aangepast kunnen worden.

Je mag schrijven wat je wilt.

Zie uitleg bij 'je mag zeggen wat je vindt'. U kunt hier discussiëren of 'zeggen wat je vindt' hetzelfde is als 'schrijven wat je wilt'.

Kerk en staat hebben niets over elkaar te vertellen.

Dit is de scheiding tussen kerk en staat. Net als het geweldsmonopolie staat die niet expliciet in de Nederlandse grondwet, maar het is net zo'n fundamenteel principe.

Alleen mannelijke kinderen van de koning mogen hem opvolgen.*

Dit gold voor zover één van de nakomelingen een man was. Waren er uitsluitend dochters, dan was de oudste van hen de troonopvolger. Dit is in 1983 aangepast: nu is altijd de eerstgeborene de troonopvolger.

Alleen rijke mensen mogen stemmen.*

Van 1848 tot 1917 bestond er in Nederland censuskiesrecht: je had kiesrecht als je een bepaald bedrag aan belasting betaalde. Overigens mochten vrouwen tot 1919 überhaupt niet stemmen.

Iedere burger van 18 jaar of ouder mag stemmen.

In 1919 werd het algemeen kiesrecht ook voor vrouwen ingevoerd en in 1971 werd de leeftijdsgrens (die eerst 25 was, toen 23 en later 21) verder verlaagd naar 18 jaar.

De doodstraf is niet toegestaan.

Bij de Grondwetsherziening van 1983 werd een verbod tot het opleggen van de doodstraf toegevoegd. Behalve bij de bijzondere rechtspleging na WOII,

is in Nederland overigens sinds 1860 niemand meer ter dood veroordeeld. De doodstraf werd eind 19e eeuw al uit het wetboek van strafrecht gehaald.

De doodstraf is toegestaan.*

Dit heeft in Nederland niet in de Grondwet, maar in het Wetboek van Strafrecht gestaan. Leerlingen met dit artikel in hun grondwet, kunt u laten discussiëren met leerlingen die het vorige artikel in hun top 10 hebben.

Er is recht op privacy: je persoonlijke gegevens zijn beschermd.

In de grondwet staat dat er wetten moeten zijn om bescherming van persoonsgegevens te regelen. Het recht op bescherming van persoonlijke levenssfeer en lichamelijke integriteit werd in 1983 toegevoegd.

Iedereen mag een school oprichten.

Vrije interpretatie van het artikel dat regelt dat bijzonder onderwijs evenveel geld krijgt van de overheid als openbaar onderwijs.

Je kunt alleen gestraft worden voor iets dat volgens de wet verboden is.

Artikel 8 gaat over vrijheid van vereniging en vergadering. Toegevoegd in 1848.

Je mag niet in het openbaar dingen vertellen over iemand die niet waar zijn.

Artikel 16: Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling. Als je iets doet dat pas later strafbaar wordt, kun je daar niet voor worden vervolgd. Dat zou willekeur in de hand werken.

De minister is verantwoordelijk voor uitspraken van de koning.

Dit is de belangrijkste wijziging van de Grondwet van 1848. De koning verloor veel van zijn macht.